

Životopis

Narodil sa 10. augusta 1928 v Hrochoti, okr. Banská Bystrica. Študoval na banskobystričkom gymnázium Andreja Sládkoviča (1939 -1947), v rokoch 1947 - 51 na Lesníckej fakulte vtedajšej Vysoké školy zemédělské v Brne, kde ho promovali na lesného inžiniera v roku 1952.

V rokoch 1951-1968 pôsobil ako pedagóg na materskej fakulte na vtedajšom Ústave, lesníckej botaniky a fytocenológie, najskôr vo funkcii asistenta, neskoršie odborného asistenta. Pre oba predmety napísal skriptá a bol spoluautorom celoštátnej učebnice *Lesnícká botanika speciální* (1970, SZN Praha).

V roku 1955 mu udelili titul CSc., v roku 1988 titul DrSc. V tom istom roku sa stal docentom, neskôr profesorom lesníckej botaniky na Lesníckej fakulte bývalej Vysoké školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene. Od roku 1986 bol vedúci Katedry lesného prostredia, neskoršie Katedry fytológie. V rokoch 1996-2000 pôsobil na Katedre biológie Prírodovedeckej fakulty UMB v Banskej Bystrici. Za jeho vedecko výskumnú prácu mu SAV udelila Holubyho medailu (2003) a jeho materská Mendlova univerzita v Brne čestný titul Doctor Honoris Causa.

Publikoval mnoho vedeckých, populárno-vedeckých a odborných článkov doma aj v zahraničí, zúčastnil sa na viacerých medzinárodných konferenciách, vydal sám alebo v spoluautorstve niekoľko knižných publikácií a monografií..

Na základe vedeckých a pedagogických aktivít ho menoval prezident SR za profesora.

Od mladosti sa aktívne venoval folkloristike, účasti na rôznych folklórnych podujatiach. Najprv v jeho rodnej Hrochoti, ktorej folklór obdivoval od malička a tak spolu s priateľmi po roku 1945 sformovali Folklórnu skupinu, ktorá úspešne reprezentovala Hrochoť na viacerých folklórnych akciách. Za celkovú činnosť v tomto smere mu rodná dedina udelila čestné občianstvo.

V roku 1949 založil v Brne so svojimi kolegami a priateľmi Slovenský vysokoškolský súbor piesní a tancov Poľana, ktorý do súčasnosti úspešne prezentuje slovenskú ľudovú kultúru bez prerušenia. Bol členom (spevákom ľudových piesní) v Brnenskom rozhlasovom orchestri ľudových nástrojov (BROLN), neskoršie aj v Orchestri ľudových nástrojov (OL'UN) v Bratislave, účinkoval a nahrával ľudové piesne s viacerými ľudovými muzikami Podpoľania (gramoplatne, CD a pod.). Jeho rozsiahle aktivity sa dotýkali spolupráce so súborom Poľana vo Zvolene. Aktívne spolupracoval na organizovaní festivalu vysokoškolských folklórnych súborov Akademický Zvolen a Folklórnych slávnosti pod Poľanou v Detve, či Očovská hruda. Býva častým členom alebo predsedom rôznych súťažných podujatí zameraných na interpretáciu ľudových piesní. Jedným z vrcholov jeho doterajšej folklórnej pôsobnosti bolo v roku 2008 vydanie knižnej publikácie s odborným komentárom k štyrom stovkám ľudových piesní z rodnej Hrochote nazvanej *Moje piesne*. Ako ocenenie jeho doterajšej činnosti bolo aj udelenie čestného občianstva mesta Detva.

Vo vydavateľstve OPUS mu vyšla LP platňa s populárnym názvom *Hrochotská dolina* s jeho najpôsobivejšími nahrávkami, banskobystričká rozhlasová stanica vydala kazetu *Milan Križo a ľudová hudba Štefana Molotu*, s ľudovou hudbou bratov Olšiakovcov naspieval CD *Hrochotská Chochuľka* a spoluúčinkoval na viacerých podujatiach tohto druhu s rôznymi ľudovými hudbami, ako aj na viacerých folklórnych festivaloch na Slovensku aj v zahraničí.

Ako pokračovanie hry na fujare nasledoval aj jeho záujem o výrobu tohto nástroja. Stal sa členom hodnotiacej komisie Súťaže výrobcov ľudových hudobných nástrojov Instrumentum excelens na FSP Detva. Súčasne sa stal členom viacerých súťažných

komisií v prednese ľudových piesní. Bol výrazným predstaviteľom – spevákom ľudovej hudobnej kultúry Hrochote a Podpoľania. Folklórne slávnosti pod Poľanou venovali Milanovi Križovi profilové programy k jeho decéniám (1978-2008). K jeho osemdesiatym narodeninám venovali FSP v Detve program s názvom „Moje piesne“. Takýto titul má i zbierka ľudových piesní z Hrochote, pod ktorú sa Križo podpísal.

Dr. Honoris Causa, Prof. Ing. Milan Križo, DrSc. patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenskej vedy, pedagogiky a kultúrneho diania, osobitne folklórneho umenia počas celej druhej polovice 20. a prvých desaťročí 21. storočia do súčasnosti. Dokázal vytvoriť preň typický osobitý interpretačný štýl založený na dôkladnom poznaní regionálneho prejavu, znalosti jeho osobitých znakov, neustáleho kultivovania vokálneho prejavu a udržiavania hlasovej precíznosti. Je v neustálom kontakte so svojimi bývalými poslucháčmi z vysokej školy ako výnimočná autorita, v nie menšej miere s milovníkmi ľudového umenia a aj napriek vysokému veku si uchováva spoločenskú a umeleckú aktivitu.

Oceneia:

Rôzne ocenenia z oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, ochrany prírody, vysokých škôl a folklórnych podujatí.

Čestný člen Slovenskej botanickej spoločnosti s Holubyho medailou (2003)

Cena mesta Zvolen za rok 2001

Cena Zastupiteľstva Banskobystrického samosprávneho kraja, 2003

Čestné občianstvo mesta Detva, 2003

Čestné občianstvo obce Hrochoť, 2008

zdroj:

Spolok hudobného folklóru

2018